



М. Базилевський

ГЕТЬМАНСЬКИЙ РУХ

його засади і мета

ЗА ХРИСТІЯНСЬКУ МОРАЛЬ - ДО ДЖЕРЕЛ ГЕТЬМАНСЬКОГО РУХУ - ЧОГО ТРАПНЕ ГЕТЬМАНСЬКИЙ РУХ?

Сучасний Гетьманський Рух, організований тепер в Європі в Союзі Гетьманців Державників, або скорочено СГД, а в Америці в Гетьманській Організації виступив на українську політичну арену, як продовження змагань українських консервативних сил за Українську Суверенну Соборну Гетьманську Державу Досвід 1918 року, коли така держава існувала в Україні вісім місяців, довів не лише можливість існування на українській землі Української Гетьманської Держави, а й показав ті громадські сили, які в гетьманській державі діяли, а також моральні, національні і соціально-господарські надбання українського народу, що ними ці сили диспонували.

Цей досвід поклав в основу науки про Державу наш духовий батько В'ячеслав Липинський.

Часопис «Гетьманат»

ЗА ХРИСТИЯНСЬКУ МОРАЛЬ

Перед українським народом, як і перед іншими поневоленими народами, стоїть завдання не лише повалення большевизму, а й розбудови після його упадку нових політичних форм, а між ними і організації на нашому терені Української Держави.

Щодо цього то наша українська проблема дещо відмінна від інших поневолених народів; вона визначається нашим центральним положенням на Сході Європи та нашою приналежністю до середземноморського басейну, який тепер перебуває в фазі політичної активізації. Через те за український терен боротьба буде жорстока і уперта.

Наше положення на Сході Європи відкриває перед Україною перспективу після повалення большевизму та ослаблення Росії, бути організатором цього терену, як колись за Княжої Доби, і ставить її уже сьогодні на чолі боротьби поневолених народів за свою волю. І ця роль України визначається не лише зовнішніми факторами, але і завзятістю українського народу, його героїчною безкомпромісовою боротьбою проти большевизму, що в сучасну добу породила Українську Повстанчу Армію.

Тому не диво, що серед української політичної еміграції, як зрештою і серед еміграції інших народів, бувають деструктивні сили, що поборюють в першу чергу спроби організації цієї еміграції, або корисні і здорові форми цієї організації підмінюють різними псевдо-творами. Основне джерело цієї деструктивної сили перебуває поза українською громадою і коли вона інколи досить успішно поборює нас зсередини, то тільки тому, що серед нас самих знаходить собі несвідомого союзника в особі українських руїнницьких елементів.

Цей сумний факт накладає обов'язок на наш політичний об'єднаний одним християнським світоглядом актив, бути дисциплінованими і чуйними та з почуттям великої відповідальності підходити до питання боротьби за Українську Справу та організацію Української Держави. В цій боротьбі наші християнські засади, виявлені в громадських чеснотах, будуть нам тим непомильним дороговказом, що недопустить заблукати на манівці та завжди допоможе розпізнати дії чинників ворожих українській справі.

Воєнна наука вчить, що першою умовою успішної боротьби, першим завданням бійця є правильно і точно визначити ворога. І коли ми глибше заглянемо в причини сучасного трагічного стану людства взагалі і нашої Батьківщини зокрема,

Батьківщини зокрема, то неминуче прийдемо до висновку, що причина цьому не лише большевизм, який є найбільш консеквентним і найліпше зорганізованим запереченням Українські Державности, а взагалі матеріялістичний світогляд, з якого виріс не лише большевизм, а й ті суспільно-політичні формації, що заперечують християнські засади, як основу політичного буття народу. Це і є ворог. Чи це є ворог свідомий чи несвідомий не є суттєвим і справи не мінє



І тут не може бути жодного компромісу, жодного огляду на національне забарвлення таких формацій. Досвід нашої визвольної боротьби та досвід націонал-комунізму довів, що матеріялістичні ідеї протидіють християнським ідеям національної свободи, викликають духове роздвоєння провідної верстви народу і як логічний наслідок цього — його заломання та програш цілої справи. Наші деякі діячі революційної доби, що постійно хитались між большевизмом і державно-національною ідеєю, а пізніше такі особи, як Хвильовий, Скрипник, Шумський і інші українці-комуністи цьому доказ. І коли ми це знаємо з власного досвіду то нема логічних підстав розглядати ці формації, що вирости так як і большевизм на матеріялістичному світогляді, за такі, що можуть бути творчими в ділі Української державности, а навпаки розглядати їх в силу їх же природи як ворожі цій державности.

І це питання треба розв'язати раз назавжди ясно і виразно, щоб в майбутньому уникнути зайвої витрати національної енергії на нове шукання шляхів та повторення помилок минулого. Ми надаємо особливе значення моральній та ідейній стороні справи боротьби з большевизмом більше навіть, ніж організації матеріальної сили для його поборювання. Рішальним для Української державності буде те, з якими ідеями ми підемо проти ворога. І коли ці ідеї будуть матеріялістичні, то ми ніколи большевиків не переможемо і України не збудуємо, бо ці ідеї уже здійснились на нашій землі якраз в большевизмі й утворили той стан, що сьогодні там є.

Лише на базі християнської моралі, що спокон віків є єдиним джерелом творчих сил людини, джерелом свободи і братньої любови, є ідейним ґрунтом для існування незалежних політичних і національних організмів, можна успішно вести визвольну боротьбу проти большевизму та його ідейної бази – матеріялістичного світогляду, а також творити Українську Державу.

На цих засадах Гетьманці Державники ось уже 30 років ведуть безкомпромісову і послідовну боротьбу за визволення України та створення Української Держави.

ДО ДЖЕРЕЛ ГЕТЬ- МАНСЬКОГО РУХУ

Сучасний Гетьманський Рух, організований тепер в Європі в Союзі Гетьманців Державників, або скорочено СГД, а в Америці в Гетьманській Організації виступив на українську політичну арену, як продовження змагань українських консервативних сил за Українську Суверенну Соборну Гетьманську Державу.

Досвід 1918 року, коли така держава існувала в Україні вісім місяців, довів не лише можливість існування на українській землі Української Гетьманської Держави, а й показав ті громадські сили, які в гетьманській державі діяли, а також моральні, національні і соціально-господарські надбання українського народу, що ними ці сили диспонували.

Цей досвід поклав в основу науки про Державу наш духовий батько В'ячеслав Липинський.

Він не тільки першим став біля Гетьмана, як практичний політик і організатор, коли Гетьман виявив волю і на чужині продовжувати боротьбу за українську справу та заклав основи гетьманської організації, але й дав гетьманському рухові ідеологію, в якій показав дійсний шлях в Українську Державу. Свою ідеологію побудував на досвіді нашої політичної

минувшини, минувшини інших народів та на вивченні українських і чужих сил, що виявили себе на нашій землі під час визвольних змагань 1917–20 років.

Липинський геніяльно і відважно проаналізував нашу минушину і зробив правдиві висновки з політичних і соціальних процесів, що в давні і ближчі часи відбувались на українській землі – вікових надбань недержавної, але живої нації, що тяжкою марою налягають на дослідника, душать його страшними протиріччями, затемнюють правду підкупною романтикою, захоплюють посвятою і клясичним героїзмом поруч з яким, в супроводі незрівняного заломлення, іде страшне діло руїни.



Липинський зумів віднайти в цих процесах творчі ідеї, визначив їх вагу для нашого державного будівництва і віддав їх українському народові для науки в своїх "Листах". Крім того він довів, що ці ідеї вічні, що міняються лише їхні форми та назви, які вони приймають в реальну життя в залежності від духу епохи та соціальної структури суспільства. Цим він вніс повну ясність в мінливі суспільні процеси українського життя і дав можливість практичному політикові використувати ці ідеї як сталий державотворчий чинник. Клясократичний метод організації суспільства та національної провідної верстви, природне стремління суспільного організму до функціонального і квалітативного розподілу, значення відчуття територіяльної спільноти, як постійного і вирішального чинника формування державних новотворів, – діятимуть так довго, як довго існуватиме вільне громадсько-політичне і господарське життя.

Такі були загально-ідейні підвалини Гетьманського Руху, що на вигнання почав своє відродження та вбрався в певні організаційні форми.

Першою Гетьманською організацією був "Український Союз Хліборобів Державників", який заклав на терені Європи в роках 1924-1925 допоміжні Гетьманські організації. Це були:

"Український Стяг", "Союз Хліборобів", та "Союз Галицької Гетьманської Молоді".

Основоположниками УСХД були: В. Липинський, граф А. Монтрезор, М. Кочубей, С. Шемет, Сава Крилач (Седлецький), О. Скоропис-Йолтуховський, М. Тимофіїв, В. Леонтович та О. Гоголь-Яновський. Цей останній був відряджений в Україну для організації Союзу, де і загинув під час ліквідації Союзу Визволення України.

В той-же час в осени 1924 року в ЗДА і Канаді др.Осип Назарук організував Гетьманську "Січ", а Орест Жеребко видав "Листи до Братів Хліборобів" В. Липинського.

В Галичині поборниками Гетьманської Ідеї були проф. С. Томашівський, відомий історик, та той-же др.О. Назарук, що із-за Океану повернувся до краю. Владика Митрополит граф Андрій Шептицький із самого початку відродження Гетьманської організації на вигнання і до самої своєї смерти підтримував Гетьмана. В одному із своїх листів десь в році 1926 Він писав до Гетьмана: "Нехай Боже благословіння буде на Вас і на тому Ділі, що Ви його очолюєте".

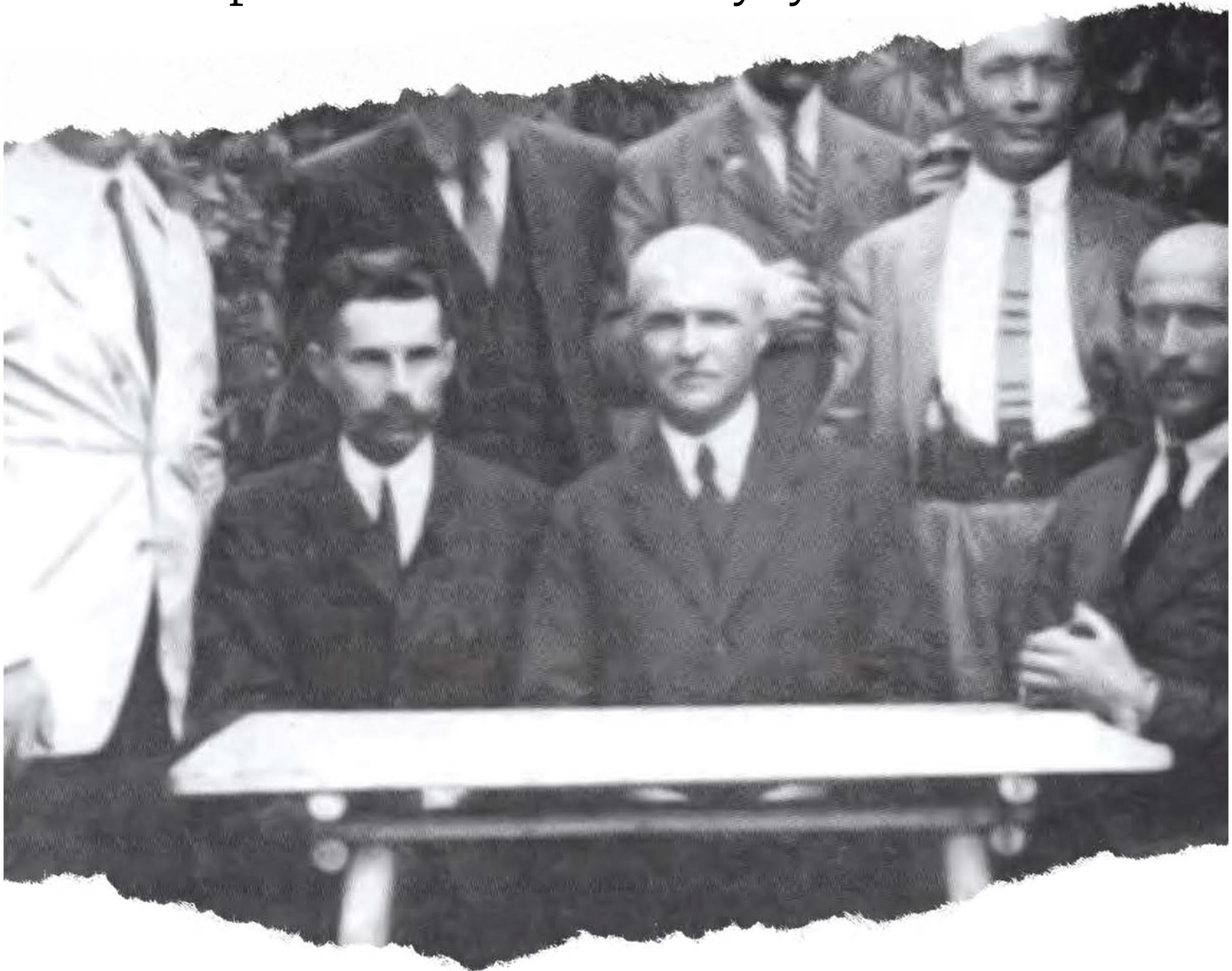


В роках тридцятих до Гетьманського Руху приєднався та склав присягу Начальний Вождь Галицької Армії, генерал Тарнавський, а з ним багато старшин.

Гетьманський Рух одразу став на твердий ґрунт і знайшов широкий відгомін в краю, за океаном і на еміграції. До нього почали горнутись люди і лише з волі Липинського сталось так, що вже на своїх початках він не набрав масового характеру. Липинський тоді вважав несвоєчасним творення масових політичних організацій і віддавав персвагу якісному доборові, тому особисто і дуже суворо доглядав за підбором людей. Пізніше ті патріотичні і активні елементи, що шукали нових шляхів, шукали виходу із сліпої вулички, у яку запровадили нашу визвольну справу представники модних течій і партій і не знайшли собі місця в гетьманському русі, організували націоналістичний рух, що якраз тоді постав під ідейним впливом Д. Донцова. Доля хотіла, щоб українська державна ідея до свого здійснення пішла двома шляхами.

Гетьманська ідея все розросталась і міцніла. Допоміжні організації для виховання молоді силою обставин перетворились в самостійні політичні чинники. Щоб уникнути розпорошення сил та досягти найбільшої їх координації, виникла потреба уніфікації цілого

гетьманського руху або в Українському Союзі Хліборобів Державників, або утворити нове гетьманське об'єднане політичне тіло. Тому що статут УСГД був мало еластичним для такої реорганізації, було вирішено всі гетьманські організації об'єднати в новій політичній формації, що дістала назву Союз Гетьманців Державників. УСХД перестав існувати, його члени влились в СГД, який перебрав на себе функції свого попередника. Сьогодні СГД, як колись УСХД, творить ідейний ґрунт цілого Гетьманського Руху та є його духовою базою. Така історія Гетьманського Руху



ЧОГО ПРАГНЕ ГЕТЬМАНСЬКИЙ РУХ?

Серед українського громадянства систематично шириться злочинна поголоска, що нібито Гетьманський Рух об'єднує в собі людей, які намагаються повернути колесо історії назад, хочуть завести в Україні панування чорної реакції, повернути поміщикам землю і т. ін.

Нісенітність цих тверджень аж надто очевидна. Вона заперечується ідеологією і практикою Гетьманського Руху ось уже протягом 30 років. Таку опінію Г.Р. витворює ворожа чужонаціональна пропаганда, що підсичується українськими людьми, прибічниками хаосу і самсобіпанства, яким Гетьманщина 1918 р. стала була поперек дорог які, природня річ, бояться її повернення. До цих людей зайво промовляти.

Але є чесні українські патріоти, які необізнані з ідеями Г.Р. Вони боліють за долю українського народу, але неправильно розуміють причини нашої трагедії, бо романтика боротьби заважає їм прийти до правдивих, логічних, побудованих на фактах висновків. Романтика "Крут", "Базару", "Зимового Походу", боротьба УПА і цілої цієї доби, повної героїзму і самопросвяти – чину

український збройних сил і українського села, що ось уже 30 років кладуть окупантові залежно від обставин, то активний то пасивний спротив, не дає змоги цим патріотам сміло подивитись страшній правді у вічі та відмежувати рішуче чин українських героїв від чину українських руйників, що допомогли вільно чи не вільно московським комуністам завладати Україною. Це вони, прикриваючись авторитетом українських героїв, стоять на перешкоді ревізії політичних ідей, це вони, руйники, злобно плюгавлять творчі думки і лицарську тактику Гетьманського Руху.

Від отих необізнаних патріотів доводиться не раз чути, що у Гетьманців, мовляв, ідея дуже добра, але немає ніякої реальної програми.

Відповідаючи на такі закиди, твердимо, що різні так звані "реальні" програми" розбудовані на еміграції, є і завжди будуть проєктами, що висять в повітрі, проєктами, відірваними від життя, нереальними.

Більше того, деякі партійні програми ми вважаємо небезпечною ілюзією, розрахованою на наївність політичного простака та недосвідченість ширшого суспільства, і то з тієї простої причини, що ми, українська політична еміграція, не маємо де реалізувати свої програми, бо наша Батьківщина окупована ворогом. Обставини ж господарські, політичні і

соціяльні на нашій Батьківщині, як і скрізь, з часом міняються і то досить різко; тому невідомо, які вони будуть на той час, коли ми повернемося додому.

Тому замість відірваних від життя програм Гетьманський Рух посідає і далі розбудовує тверді, ясні, науково обгрунтовані суспільно-господарські і морально-правні засади, на яких уже на рідних землях легко і швидко можна розбудувати дійсно реальні проєкти в будь який галузі життя, виходячи в першу чергу з тих реальних умов, які існуватимуть на той час у нас дома. Про які засади іде тут мова?



НАЙПЕРША І ОСНОВНА НАША ЗАСАДА

Найперша і основна засада СГД – це пристосовувати тепер тут і в майбутньому вдома, свої діла до вимог християнської моралі, що за нашими поняттями має домінувати над усім життям українського народу. Це тому, що християнська мораль витікає з віри в Бога, не перевищена ніякою іншою і одідичена нами від наших предків.

В основі цієї моралі лежить християнська любов. Любов до живої людини, що є предметом страждань і радощів, занепаду і удосконалення. Любов, що вимагає від нас жертвенності і добрих діл. І лише така реальна любов матиме силу побороти большевизм і відродити українську людину до нового життя.

В. Липинський в цьому напрямку ішов так далеко, що навіть в статут УСХД вніс пункт, за яким членами УСХД могли бути лише люди християнських віровизнань.

Нема потреби доводити уже життям доведений факт, що український нарід не може жити без християнської моралі, бо події останніх літ це довели аж надто яскраво. Але дуже є повчально, що без цієї моралі не можуть жити і ті, що її заперечують та поборюють. Напр., сучасні большевики, що найбільш

послідовно нищать християнську мораль, в час коли смерть заглянула їм прямо у вічі, почали шукати в ній захисту, почали проповідувати любов до батьківщини, потребу патріотичного обов'язку, тобто якраз християнські засади.

Але справжнім тріумфом християнської моралі є те, що безбожники-большевики на практиці у себе дома не в силі заперечити 10 заповідей Божих і примушені мимомо своєї волі будувати на них ціле своє життя. Цим фактом большевизм сам себе заперечує як моральну доктрину. Спроба в часи військового комунізму практично заперечити ці заповіді довела до анархії і такого падіння моралі, що большевики від цієї спроби швидко відмовились.

Тут мусимо спинитись на одному питанні, яке ніби прямо і не стосується до нашої теми, але тісно пов'язане з засадами християнської моралі та наказує, як і ми, борці, що хочемо боротись під знаком Христа, не розуміємо всього значення християнської моралі та її зовнішнього виявлення в християнській емблемі.

Говоримо про нашу державну емблему, що дає насвітлення нашим державним змаганням та означає їх ідейний напрям, говоримо про наш державний герб – Тризуб.

Християнські емблеми дорівнюють до святощів, а найвищою з них є хрест. Він емблема страждань Христових і символізує

страждання людини та цілих народів, він емблема нашого спасіння, надії та благословення Божого. І коли він пов'язаний, як у випадку нашого герба, ще і з державною емблемою, то тоді така емблема набирає особливого значення, особливо є цінною і дорогою тому народові, що він її носить, бо вона є джерелом і носієм великої моральної сили. Але не так воно у нас.

Лише ми, гетьманці, таку емблему, тобто тризуб з хрестом, прийняли за свій державний знак, бо в нашій ідсології і практиці все послідовне, все логічне. Коли ми Гетьманську Державу хочемо будувати на християнських засадах то і наша державна емблема мусить мати в собі християнську ознаку; тим більше, що ця емблема не нами видумана, а є історичною, – бо такою вона була в князівську добу, в часи новітньої Гетьманщини (1918 р.) і є ознакою нашої християнської культури.

Але за почином модних провідників, для яких хрест на тризубі не відповідав "духові часу", всі інші політичні угруповання, навіть ті з них, що стоять на християнських засадах, відреклись від хреста на тризубі і тим доконали не християнського чину.

Ми хочемо запитати наших друзів та чесних політичних противників, що мають християнський світогляд і так само як і ми, хочуть будувати Україну на ґрунті

християнської моралі – що перешкоджає їм в обличчі грядущих подій піддати ревізії своє ставлення до нашої державної емблеми і чим вони думають підняти маси на бій проти окупанта-антихриста? Це ж дуже важно! Тризуб з хрестом це ж все одно, що хрест з нами на полі бою. А ми ж нація в бою. І коли ми, українці, маємо хреста у своїй хаті, коли йому поклоняємося, коли носимо його на собі, то чому не маємо його на своїй державній емблемі? І коли питання державного будівництва застосовуємо до християнських засад, а значить віримо у Бога, то чому не подумаємо, що ми не достойні, щоб Бог благословив наші державні змагання, бо ми осквернили і зневажили емблему Його страждань за наше спасіння?



Дехто впевняє себе і інших, що мовляв, не хреста нам на тризубі треба, а меча. Але меч без хреста, тобто сама сила, не освячена вищою ідеєю, є безідейне нічим не виправдане насильство, сваволя. А чи не сваволя і є якраз головною причиною нашої бездержавности? Навіть наймогутнішою силою, а не нашою слабою, за якою не стоїть християнська ідея, не можна здобути щастя для народу. Прикладом є Гітлер, що свій і свого народу фанатичний, але не освячений ідеєю вищої християнської любови, патріотизм обернув проти себе та своєї батьківщини, якій він безумовно хотів добра. Така доля чекає кожного, хто ігнорує закони вищої моралі та не розуміє глибокого виховного значення її емблем.

Нашим політичним провідникам подаємо це на обмірковування.

Згідно з нашим світоглядом, побудованим на засадах християнської моралі, на цих засадах має бути побудована і ціла українська державна система, а особливо освіта та система соціальна. Ми цілком свідомі того, яке це тяжке завдання в добі упадку індивідуальної і громадської моралі, але без втілення в цілу соціальну систему цих засад, не можна виховати в християнському дусі нове покоління, а без цього Українська Держава не буде мати жодного ґрунту.

ДВА ВИРІШАЛЬНІ ЧИННИКИ

На сторожі засад християнської моралі стоїть релігія і церква. Кожна держава побудована на законному обмеженні як державної влади так і громадянства. І це тому, як каже Липинський, що ті, що правлять і ті якими правлять, тобто влада і громадянство, посідають вроджений всім людям егоїстичний інстинкт – стремління одних побільшити свої права, а других поширити свою владу. Історія вчить, що одних лише політичних світських заходів для обмеження людського егоїзму не вистачає. "Тільки над людьми стоячий Божий закон, авторитет влади духовної, яка цей закон береже, – пише Липинський, – в стані обмежити людські егоїзми однаково, як сильніших так і слабших. Тільки релігія і церква в стані своєю владою "не од мира сього" примусити сильніших та здатніших вжити свою більшу силу та здатність на добро слабших.

І тільки вона, обмеживши владу сильніших обов'язуючими всіх законами громадської моралі, в стані привчити слабших авторитет влади визнавати".

Через те наша гетьманська політика не може і не буде робити з церкви і релігії ні знаряддя світської влади, як це було і є в Росії, ні

відділяти церкву від держави, як це роблять соціялісти.

До релігії належать справи духовного порядку і моралі і в цій сфері Гетьманська Держава буде визнавати і підтримувати авторитет церкви.

Липинський розглядав церкву також як важний безпосередньо-державотворчий чинник. "Не та релігія і церква, каже він, нам у нашій світській боротьбі за Україну допоможе, яка буде найбільш "національна" та найбільш "українська" і яка во ім'я "націоналізму" буде визнавати всіх наших "отаманів" і толерувати наші руїнницькі національні прикмети, не та, яка набере в себе найбільш елементу земного, світського, а та, яка найкраще навчить своїх вірних в їх світській боротьбі за українську справу виконувати вічні загально-людські закони громадської моралі".

СГД з однаковою пошаною ставиться до обох українських церков – православної і греко-католицької.

НАША ІДЕЯ

Як довго існує на землі державне життя, існувало три форми державної влади – монархія, республіка і диктатура.

Як тільки певна людська громада, кровно між собою споріднена і замешкуюча спільну територію, відчує (не зрозуміє!) себе нацією (не всі національності себе нацією відчують) і тим виявить свою духову вищість, то своє містичне ірраціональне, тобто таємниче і позарозумове відчуття національної відокремленості і національних завдань стремить здійснити, оформити і виявити у формі монархічного ладу.

Це тому, що особа монарха є така ж таємнича і позарозумова, як і національна ідея, і за людськими поняттями належить до речей вищого містичного порядку. Споріднені духові явища, – тобто вище почуття нації, шукає вищої форми втілення.

І коли ми беремо початкову форму заснування монархії (заснування династії), то дійсно без віри в те, що основоположник цієї династії (пізніше і всі його нащадки) є посланик Божий, люди не могли і сьогодні не можуть зрозуміти, чому власне ця, а не інша людина опанувала хаос, поборолася труднощі, що

звичайно супроводжують державне будівництво, дала лад, порядок, добробут. Це і є моральне джерело влади монарха, яке люди вбачають в ласці Божій до себе, бо часи формування націй і боротьба за державу завжди бувають дуже тяжкими. І той, хто цей процес завершить і, як ми уже говорили, дасть людям лад і порядок, довершує такого великого чину, що його огортає ореол Вибранця Божого.

Маленький приклад: ні наші предки, ні ми сьогодні не могли і не можемо зрозуміти, як незначний чигиринський сотник Зиновій Хмельницький спромігся збудувати Українську Державу, завдавши смертельного удару могутній тоді Польщі?

Він сам це пояснював волею Божою, а український нарід так міцно вірив у його післаництво, що назвав його Богданом, Богом даним, і ця назва так точно відповідала народній думці про нього, що з цим, а не іменем Зиновія, увійшов він і в нашу історію.

Також і в новій добі сталась подібна подія. Чому Гетьман Павло Скоропадський, а не хто інший, відновив Українську Державу? Один з найвищих представників колишньої російської монархії, здавалось зовсім асимільований державною російською культурою, один з найбагатших землевласників – Він приєднується до українського руху, який репрезентують і очолюють соціялісти – люди

люди йому не лише чужі і незрозумілі, але і ворожі. І коли це пояснити голосом крові, то доводиться незрозуміле доводити незрозумілим, тобто не довести нічого. Ми іноді кажемо – це геній, але ж геній явище такого самого порядку, як і скажемо, голос крові – порядку містичного, в якому і є початок цих явищ.

З вищенаведеного короткого аналізу природи монархічної влади ми бачимо, що ця влада базується на природніх творчих духових або містичних процесах, що відбуваються в людській спільноті тобто таких, що існують і діють значить є реальними і духово природними, хоч і не охоплюються розумом. Тому і монархічна влада, що з них народжується, є містично-природньою владою.

Монархічною формою влади народ оформлює свій найцінніший духовий скарб, до якого він доходить звичайно шляхом тяжких страждань – свідомість самого себе, свідомість своєї рівноцінності між іншими народами, свідомість своїх завдань, свідомість нації. І тому якраз цю форму він огортає таким урочистим церемоніялом, увагою, любов'ю і найгарнішими зовнішніми ознаками могутності, краси, багатства і пошани.

Цей аналіз природи монархічної влади знаходить підтвердження в політичній історії усього світу, бо всі нації світу започаткували

своє державне існування монархіями.

Україна в останніх століттях двічі пробувала стати на власні ноги і обидва рази при тому відроджувала монархічну форму влади. І коли прийде час їй цю пробу зробити утретє і на цей раз уже довершити чину відбудови держави, то і на цей раз це буде монархія, бо такий духовий закон народження кожної держави.

Але і монархії бувають різні. Є монархії абсолютистичні, конституційні і навіть республіканські, як напр., у давній Польщі – монархія, що мала всі негативні риси і монархії, і республіки.

Із цих трьох форм монархії витримала життєву пробу конституційна монархія, яка і стала найстабільнішою і найбільш досконалою формою політично-державної організації людства.

Класичним зразком конституційної монархії є Англія. На прикладі цієї країни треба спинитись, бо якраз її, як досконалий політичний витвір, бере Липинський за взірець традиційної, стабільної і демократичної в громадському, а не політичному значенню цього слова – монархії.

Серед деяких кіл українського громадянства, навіть серед деяких політичних діячів, поширений погляд, що влада Короля Англії фіктивна, не має реальної сили, отже фактично не потрібна. Але це велике непорозуміння. Політичний геній англійського народу витворив такий суспільний устрій, що від усіх віків зберіг для держави все найпотрібніше, найкраще. Зберіг він і королівську владу.

Англія переживала також криваві революції і свого часу відреклась була монархії (часи Кромвеля), але вона повернулася до неї знову і міцно її тримається. Як показала історія, лише особа Короля утримує Англію в стані світової Імперії, вона об'єднує її численні домініони, що без королівської влади давно були б нею втрачені. І тепер Англія іде так далеко, що без побоювання втратити в них політичні і господарські впливи, дає багатьом домініонам повну самостійність.

Але крім цієї символічної духової влади, яку вихована державно англійська громадскість, розцінює і більше шанує як владу матеріальну, англійський король має і матеріальну владу.



Крім того, що всі державні акти і навіть найдрібніше урядування відбуваються в імені короля, він є зверхником збройних сил імперії, йому підлягають всі шляхи сполучення, пошта і телеграф, тобто найголовніші частини державного апарату. І коли король в Англії "царює, а не керує" то не тому, що він є непотрібний в англійській державній системі, а тому, що англійський нарід так політично вихований і так досконало організований, що влада короля не потребує реалізувати свої монарші права.

Форми співжиття громадських груп між собою та співпраця влади і громадянства в Англії, настільки цікаві і повчаючі для нас, що на них варто було б детальніше спинитись, але це не є темою нашого викладу. Вертаємось до наших основних питань.

"Всі хиби Гетьманства, – каже Липинський, – всі його дотеперішні помилки, це борикання ідеї з життям, це опір хаосу, який він все ставить творчій, активній ідеї, що хоче і може його по своєму образу і подобию перетворити. Викликаний цими хибами упадок Гетьманства в XVII столітті і його упадок в 1918 р. – це не агонія, а тільки спроба сил. Це тільки хвилева невдача, тільки помилковий крок того, хто може і хто хоче бути; того, хто бореться з хаосом життя, маючи вже данні на те, щоб його перебороти"

Найголовнішою хибою Гетьманства в минулому була його виборність. Це розуміли обидва Гетьмани і Богдан Хмельницький, і Павло Скоропадський, що були відродили українське державне життя і тому обидва ввели дідичну засаду в наслідування Булави.

Виборне Гетьманство, будучи запереченням самої природи монархії (з ласки Божої), відкриває широкі можливості чужим впливам на вибір Гетьмана, збуджує боротьбу кандидатів на гетьманську Булаву і перманентністю цієї боротьби перешкоджає стабілізації внутрішнього політичного життя.

Шкідливість для України виборного Гетьманства, яке ми одідичили від Польщі, очевидна. Тому його так "лояльно" підтримувала Москва, "шануючи права народу малоросійського", хоч сама в той же час була дідичною монархією. Вона постійно тримала в запасі кандидата на Гетьмана, якого у влучну хвилину висувала як протипагу тому кандидату, що його виставляла патріотична українська старшина і цим кандидатом її ставку завжди била.



Не будемо брати за приклад одвертих наймитів Москви чи Польщі, що тримали Гетьманську Булаву, та їхню сумну роль в історії України. Але навіть боротьба за булаву таких великих патріотів української землі, як Виговський та Мазепа не обійшлась без чужих впливів, викликала внутрішню боротьбу та коштувала життя ліпшим українським людям. А найголовніше, що кожні нові вибори московського кандидата в Гетьмани були далшим кроком до закріплення Москви на нашій землі.

Небезпека чужих впливів на вибір Гетьмана актуальна і сьогодні, може навіть більше ніж в давнину, і тому вона мусить бути рішуче усунута єдиним можливим до цього шляхом – введенням в нашу державну систему дідичного Гетьманства, яке існує у всіх монархіях. Тому ми з причин державної доцільности виборність заперечуємо і визнаємо засаду дідичної монархії.

На прикладі Англії ми можемо зробити ще один позитивний висновок на користь монархічного ладу. Ми бачимо те, чого нема в республіканській формі правління, а власне, що лише в монархічному ладі можуть природно розвиватись і взаємодіяти консервативні і поступові сили нації без того, щоб їхня зміна біля влади викликала внутрішні катаклізми, як це ми, приміром, бачимо у республіканській

формі правління, а власне, що лише в монархічному ладі можуть природно розвиватись і взаємодіяти консервативні і поступові сили нації без того, щоб їхня зміна біля влади викликала внутрішні катаклізми, як це ми, приміром, бачимо у республіканській Франції. І це тому, що обидві ці сили виконують владу не в своєму імені, а в імені Короля, тобто в імені цілого народу.

Це також треба взяти на увагу нашим практичним політикам, що все протегують поступові сили, (особливо з огляду на загальну необмеженість і сваволю, що її якраз спричинили оті поступові сили) і підкопують стримуючі, консервативні.



ЧУЖІ ІДЕЇ

Іншими державними формами є республіка і диктатура. Про них треба зазначити, що вони не є додатньо-органічного походження, як монархія, а походження відємно-органічного і народжуються з розкладу попереднього монархічного ладу.

Ці форми, коли приходять до влади, звичайно нищать поступово чи дуже швидко в залежності від свого характеру не лише сам монархічний устрій, але і ті морально-політичні здобутки нації, що накопились за монархічного ладу. Самі ж республіки чи диктатури духових і політичних цінностей, крім тих, що їх одідичили від монархії, не творять. Наприклад, свобода, рівність і братерство, що їх виставила французька революція та за свої прийняла французька республіка, як нібито нові, республіканські духово-політичні цінності, в матеріялістичний безбожницький інтерпретації большевиків стали засобом повного поневолення людини державою.

Сполучені Штати Америки хоч є окремим політичним твором республіки, хоч не народились з монархії, але в основу їх положені ідеї і культура монархії англійської.

Ці форми державного ладу самотійно живуть звичайно доти, доки не витратять моральних здобутків свого попередника (монархії), а тоді гинуть, принаймні, гинуть як духово самовистачальний комплекс – нація. Такий процес відбувається, мабуть, у Франції, перед якою стоїть дилема – бути чи не бути.

Реакція на монархічну владу приходить тоді, коли вона починає розкладатись, а розклад починається, коли провідна верства нації, за виразом Липинського, "ледащіє", тобто морально занепадає і починає погано виконувати свої громадські обов'язки, тому стає в суспільному організмі зайвою.

Реакція починається звичайно з нутра самої провідної верстви. Під впливом великого збагачення вона стає зарозумілою, перестає сама вірити і нарід підучує не вірити, що монарша влада від Бога; не задовольняється уже тим, що править в імені монарха, а хоче правити сама. Але ставши вже здеморалізованою, розніженою багатством, а тому егоїстичною та трусливою, вона боїться виступати в своєму імені, брати на себе відповідальність за владу і тому висовує тезу народоправства править в імені народу.

Якраз в цьому Липинський вбачає кардинальну і засадничу різницю між владою монархічною і республіканською. В монархії влада внизу (як в Англії) а відповідальність на

на горі; в республіці навпаки – влада вгорі (в руках бюрократії і капіталу), а відповідальність внизу (правиться іменем народу).

Оскільки монархічна провідна верства править іменем монарха, вона, занепадаючи, підриває не лише свій і його авторитет, але компромітує цілий державний лад і викликає революцію. Тоді в залежності від обставин, а головню від громадського групування в самій країні приходить республіка або диктатура, або те і друге разом в одній республіканській формі.

Отже як бачимо форми державного ладу одна другу змінюють згідно природі духового розвитку чи занепаду громадського організму. І коли часи монархії є часами і розвитку нації, то часи республіки хоч на початках іноді і дуже імпозантні, є часами її занепаду. Так було в античному світі, так є і в сучасности. Маючи сучасні республіканські форми – Франція в агонії бореться за своє життя. І тому не можна говорити, як це люблять у нас, що один державний лад застарілий, а інший модерний, а можна лише говорити про форми його розвитку і занепаду. В цій черзі монархія є формою розвитку. Старий Рим, поки загинув остаточно, пережив – декілька разів підряд всі форми державного ладу.

Українська Нація, якої державний період існування дещо притьмарений, є зараз в тому стані, що відчула себе знову нацією і якраз

опреділює свою духову височінь. Вона болюче шукає достойну цих височин форму державного ладу. І коли Українській Нації судилось існувати, то цією формою буде монархія.

Згодом у майбутньому, в силу того ж природнього закону, українська монархія правдоподібно також постаріється і тоді на зміну їй прийде відємно-органічним шляхом, як форма державного занепаду, республіка чи й диктатура. Але українська початкова державність, коли залежатиме від самого українського народу, почнеться лише монархією.



військової служби, здобуванні освіти, законом про власність на землю в прикордонній смузі, що стосувалось виключно українців і білорусинів, що цю смугу заселяли і т. інше.

СССР є республікою в якій панує тоталітарний режим з таким упослідженням прав громадянства, якого не знає історія. Або УНР зі своїм трудовим конгресом, який позбавив половину населення України права – голосу. Натомість монархічна Англія, яку Липинський в своїх "Листах" бере за приклад для нас українців, своєю, "Великою Хартією Свободи", що обмежувала королівську владу на користь громадянства, установлювала парламент та поклала початок громадському і політичному життю народу, датується з 1215 р. Вона найстарша справжня демократія і в розвитку цих форм ще і сьогодні веде перед. Це стосується також і до скандинавських монархій.

Коли розуміти демократію як законне обмеження державної влади, як рівність всіх громадян перед законом, як означене законом право громадян самим організувати своє державне і громадське життя та керувати ним при допомозі своїх виборних органів, як політичну і соціальну свободу і справедливість регульовану засадами християнської моралі, і побудованими на ній законами то ми кажемо, що така демократія не лише не перечить засадам української монархії, а навпаки цим

засадам цілком відповідає.

Ми говорили весь час про монархію – Гетьманство. Хтож має започаткувати Українську Гетьманську Державу? "Один єсть тільки сьогодні, – каже Липинський, – Рід Гетьманський, що вже в 18 ст. гетьманував, що відновив у році 1918 своє Гетьманство, що виріс з нашої традиції державної, що минувшиною своєю репрезентує державну минушину української землі, і що має тому законне право до Гетьманства – це Рід Гетьманський Скоропадських". Представником цього Роду є на сьогодні Гетьманич Данило, якому ми віримо, Бог допоможе довершити діло Української Державности.

Тепер кілька завваг про становище на рідних землях. Чи є там ґрунт для того, щоб Гетьманська ідея могла вкорінитись і розвинутись?

Той, хто поважно і з пошаною ставиться до питання, як здобути Українську Державу, неминуче прийде до висновку, що не можна на свій смак всупереч законам духового розвитку нації, підмінювати в часі ідею однієї форми влади другою ідеєю (початкову кінцевою), бо таку підмінену ідею не можна буде здійснити. Тому республікою не почала свого існування ні одна нація-держава, а лише монархією.

Закінчуючи цей розділ, рішуче треба відділити поняття демократії від республіканської форми ладу. Треба це зробити тому, що прихильники республіканської форми правління залюбки монополізують демократичні засади виключно для цієї форми влади. Що республіка далеко не завжди іде в парі з демократичними засадами, і що монархія зовсім не протирічить засадам демократії, можна побачити на прикладах з життя різних країн в минулому і сучасному.

Наприклад, колишнім польським республіканським королівством заправляла порівнюючи невеличка купка магнатів при допомозі шляхти, що були повноправними громадянами, а решта населення не мала жодних громадських прав. Цілком недемократичною була і сучасна нам польська республіка, що велику національну групу українців практично ставила у винятково від'ємне положення, напр., при виконанні

В ЧОМУ ГРУНТ ГЕТЬ-МАНСЬКОЇ ІДЕЇ..

Сьогодні в Україні в основому існує три суспільні групи, що з ними доведеться мати справу про будувані української держави: селяни, робітники і адміністративна та промислова бюрократія. Радянська бюрократія є мабуть найнебезпечнішим ворогом української державної ідеї, бо вона є або чуженаціональна або дуже денаціоналізована. Вона в Україні є представником метрополії, апаратом, що всмоктує в російську державність всі живі сили української нації. За це метрополія їй гарантує високий життєвий стандарт і ілюзію влади.

Цю бюрократію не можна захопити національною ідеєю, бо ця суспільна верства по своїй природі найбільш безідейна (служила), найбільш реалістична і чисто національні гасла чи інші ідеї вищого порядку їй не промовляють до серця. Вона в Україні все буде мати тенденцію до ролі п'ятої колони.

І коли є якась ідея, яка могла б її прихилити до української справи після упадку большевизму, тобто після втрати нею своєї попередньої бази, то це є ідея територіальної спільноти – життєво-побутових інтересів з українським народом. І коли б майбутня українська політична тактика присвятила

присвятила цьому дуже важливому питанню досить уваги, то можна було б, нам здається, цю верству коли не прихилити цілком на свій бік, то зробити її менше шкідливою. Коли б українська провідна верства виявила свій хист в організації матеріяльного життя країни і була, принаймні, на початку поміркована, але не компромісова, у своїй національній політиці, то могла б завоювати авторитет у цієї верстви, а значить і прихильність до української держави, чим полегшити справу відбудови.

Дещо ліпше стоїть справа з робітничим класом, що поповнився після колективізації найліпшими елементами села і є упосліджений советським режимом. На ньому ми спинимось далі.

Але селянська група без огляду на те, що перестала існувати, як самостійно-продукуюча кляса, розірвана органічно і дуже ушкоджена морально, – виявляє українську стихію, тримається українських традицій хліборобської верстви і не втратила духового зв'язку з батьківською землею. І лише серед неї можна віднайти вищі форми почуття Батьківщини і то Батьківщини української, отже не лише територіяльної, а й національної спільноти.

Може ці почуття різко не виявляють себе назовні, але вони є і вони, а значить і селянство, що є їхнім носієм, є ґрунтом для майбутньої української держави.

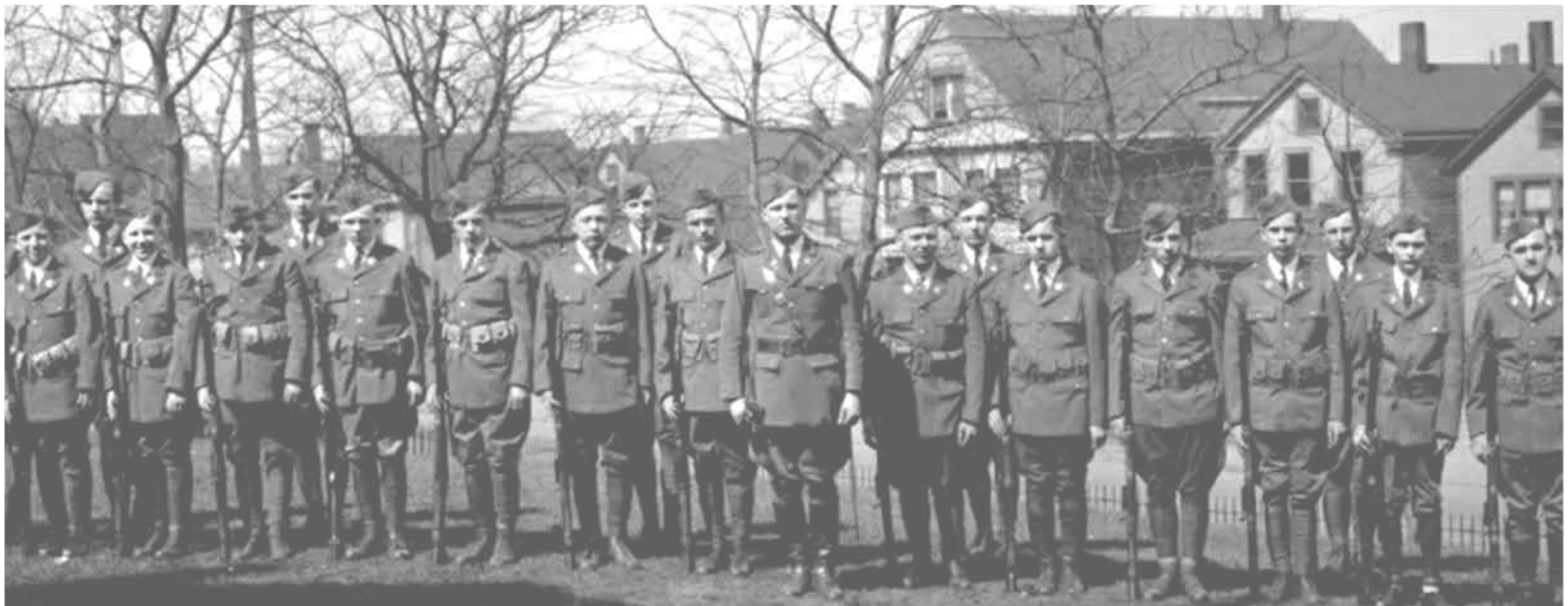
Кожна хліборобська верства і наша українська також, з природи своєї є консервативна. Вона єдина ще і сьогодні робить спротив комуністичній владі. В добу визвольних змагань вона підсвідомо клала опір хаосові і різного роду неприродним експериментам соціалістичної влади.

Вона пережила всяких реформаторів, які завели її в страшну неволю і вона їм ніколи більше не повірить. Селянство твердо знає, що лише один господар в державі, як і один в господарстві, а не колектив господарів, дасть лад, порядок і добробут Українській Землі, а значить в першу чергу йому, селянинові. Тому він вроджений монархіст.

Оці три суспільні групи, про які ми говорили вище, як в дзеркалі відбиваються в новій українській еміграції і то так яскраво, що навіть недосвідчене око може легко визначити соціальну приналежність кожної одиниці. І на підставі цього з радістю можна ствердити, що у селян ще дуже сильні і християнська мораль і українські національні традиції, що і є найміцнішим ґрунтом під будову монархії.

Нам здається, що за цими ознаками, які мають під собою деяку моральну і суспільну базу та відзеркалюють сьогоднішню дійсність дома, найдоцільніше було б і на еміграції організувати нові українські політичні сили, а не гуртувати їх біля старих струхнявілих партій, що про них на

рідних землях уже давно забули та нічим добрим вони там і не відзначились.



ОРГАНІЗАЦІЯ НАРОДУ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ?

Визначимо класу. Класа це організована, свідома своїх завдань суспільна група виробників, зв'язаних між собою спільним побутом і характером виробництва матеріальних та духових цінностей та в наслідок цього посідаюча спільну матеріальну і духову культуру.

В. Липинський шукає органічних підвалин під цілу будову української держави, тому він надає велике значіння класовій організації суспільства. Диференціяція цілої української нації за класами і співпраця цих клас між собою – це зміст всієї науки Липинського.

Класова структура надзвичайна міцна. Щоб зруйнувати український хліборобський клас, що класом був лише з природи, але не був ні організований ні свідомий своїх завдань, большевики затратили велетенські зусилля, залили Україну кров'ю, доки його зламали, але не знищили.

Класова система – природня, зручна і корисна для організації суспільства під кожним оглядом. Наприклад, в господарському відношенні класократія гарантує найширшу і найглибшу кооперацію продукуючих сил, як в

процесі самого виробництва, так і збутті чи розподілі виробленого, що особливо важливо для України з огляду на бідність капіталу. Справа кооперації сил особливо важлива для хліборобської і ремісничої клас, що в Україні серед виробників, принаймні на початку, будуть мати провідне значення.

Під оглядом соціально побутовим, класа це осередок, де твориться і плекається на природній побутовій основі справжня народня культура і традиція. Під тим оглядом надзвичайною штучністю, неприродністю і надуманістю вражає сучасна радянська "народня творчість", "народні" пісні, вся ота колхозна і фабрична т. зв. "класова" продукція. Зараз відчувається, що вона не має джерела в народі, який ненавидить колгосп і фабрику, а продукується для фабрики і колгоспу десь зовсім збоку на замовлення. Така продукція якраз є протилежна класовій. Вона нахиляє життя до себе, а не відзеркалює його, як це є в справжньому фольклорі.

Але найголовнішим є політичне значення класи. Класи мусять і можуть бути міцним фундаментом під будову держави.

Лише в класах шляхом природнього добору на базі фактичної вартости людини, як виробника та організатора, може народитись справжня провідна верства, що забезпечить державі розвиток і добробут. Згідно з

з соціологічним законом, що активна меншість править пасивною більшістю, ця провідна верства буде правити державою на підставі своєї реальної, а не словесної вищості.

Клясовий метод організації провідної верстви добрий ще і тим, що виключає втучання в політичні справи в ролі посередника між суспільством і державою, здеклясованого не належного ні до якого клясу інтелігента, політика-партійця, що сам нічого не продукує, а живе з політики. Цього інтелігента не треба змішувати з інтелігентом виробником духових цінностей, вченим, лікарем, інженером тощо, що також має бути організований у своєму клясі.

Найліпші люди всіх кляс творять загальнодержавну національну провідну верству, що, об'єднана в одному понад клясовому представництві та його органах, править державою. Завершує цю будову Гетьман-Монарх.

Припускаючи, що Україна буде мати клясовий устрій, можна допустити, що в майбутньому будуть найбільш діючими кляси інтелігенції, робітнича, реміснича і основна серед них хліборобська

Тепер багато пишуть про майбутнє України, як країни суто промислової. Здається, що це перебільшення є наслідком перебільшеного "технічного" напрямку сучасної духової культури і цивілізації та нашої механізованої психології. Україна ще довго лишиться хліборобською країною з розвиненою індустрією, але такою, що не індустрія, а хліборобська продукція буде характеризувати цілу країну і її культуру.

Не треба забувати що сучасна індустріялізація виникла в Україні не природнім шляхом господарчого розвитку країни, а штучно викликана метрополією для задоволення загальноімперських потреб. І коли СРСР перестане бути головним споживачем промислової продукції України, то перед нами стане проблема нових ринків, що безумовно сильно відіб'ється на продукції, бо таких ринків ми скоро при сьогоденній могутній конкуренції великих держав не знайдемо. Отже, перед Україною мабуть швидше стане проблема скорочення промислового виробництва, а значить і промисловости (принаймні великої), ніж її поширення.

Коли брати цей правдоподібний процес в державному українському аспекті без втручання чужих сил, то він без сумніву затримає розвиток національної промислової

кляси. Натомість треба сподіватись розвитку кооперації, особливо в галузі сільсько-господарського виробництва (млини, цукроварні, гуральні, переробка овочів і городини і т.д.)

Також на фоні загального зубоження після упадку большевиків має вигляди на організацію і розвиток ремісничої кляси. Ця кляса в Україні має славу традицію, що була схоронилась в Галичині аж до большевицької окупації. Це цеховий устрій. В майбутньому, коли Бог допоможе здобути Україну, ця традиція цехового устрою повинна бути відроджена і підтримана як клясова організація з пошанованням її старих традицій.

Організація робітничої кляси буде творити одну з найтяжчих національно-соціяльних проблем не лише з огляду на асиміляційні процеси, а головне з огляду на відсутність в сучасній Україні організованого на європейський зразок робітництва, яке розуміло б вагу і потребу суспільного життя та власної незалежної державної організації.

Питання утворення організованої, свідомої своїх завдань української робітничої кляси ідеологічно ще мало обгрунтоване. Різні партійні програми, що беруть цю клясу під свій протекторат, її ще більше хаотизують, бо ставлять організацію цієї кляси не в площину клясової співпраці з іншими клясами, а за

Марксом, в площину класової боротьби, тобто засадничо хибно з точки зору української державної рації.

В. Липинський робітничу проблему означив лише в загальних рисах, не присвячуючи їй багато місця. Але на ідеологічне обґрунтування цього питання потрібно звернути спеціальну увагу і то якнайскоріш. На нашу думку розвиток робітничої класи в Україні мусів би йти за ідеєю руху французьких синдикалістів, обґрунтованого відомим французьким соціологом Сорелем.

Великі можливості є в Україні для організації української класи інтелігенції. Ці можливості лежать в багато обдарованій природі українського народу.

В. Липинський надзвичайно високо ставив українського інтелігента, як творця духових цінностей, ставив його значно вище від інтелігента європейського. Але інтелігента здекласованого, що, як було сказано вище, живе з політики, він вважав найбільшим нашим національним лихом.

Спроба відновити українську державу потерпіла невдачу головно тому, що український непродукуючий, але політично дуже активний, інтелігент, поваливши Гетьманщину і перебравши провід у визвольній боротьбі в свої руки, не зумів знайти контакту з продукуючими силами країни.

Захоплений інтернаціональними ідеями, він не зрозумів необхідности опанування основної передумови до будови національної держави, а власне, що реальну, українську, а не вимріяну романтичну Україну, можна збудувати лише тоді, коли до творчої державної роботи будуть притягнуті в першу чергу, всі продукуючі конструктивні сили української землі, що в існуванні такої держави найбільше зацікавленні. І коли є правдою, що Україну не можна збудувати без духового напруження провідних сил нації, також є правдою і те, що не можна збудувати її без своєї української матеріальної бази, тобто організації продукуючих сил країни. Лише ці два фактори, разом взяті, можуть поставити справу будування держави на реальний ґрунт.

Тому, що наша тогочасна провідна верства не змогла опанувати цієї ключової позиції, ми програли справу.

Але ті ж самі люди, ті ж українські інтелігенти, що програли боротьбу політичну, виявили дещо пізніше, уже на еміграції, між двома світовими війнами, велику позитивну творчість в продукції духових дібр навіть в умовах особливо несприятливих – емігрантських. Чотири високі школи, два наукових інститути, музей визвольної боротьби і ціла низка середніх шкіл цьому доказ.

В чім же річ? Чому в одній галузі – галузі науково-культурній – український інтелігент є повноцінний творець духових скарбів, а в другій – політичній – руйнік? У обох випадках діє одна і та ж сила – нічим не обмежий індивідуалізм українського інтелігента. І коли в роботі науково-культурній цей індивідуалізм, доки він не розходиться з християнською моралю, є чинником творчим, позитивним, якому ті чи інші обмеження лише шкодять, то на полі політичної роботи навпаки, індивідуалізм може бути чинником руйнуючим, коли він необмежений громадською дисципліною в інтересі спільного, загально громадського добра. І ні в чому іншому не полягає політична мудрість, як лише в умінні цей індивідуалізм в інтересі спільного добра обмежувати.

Сучасна українська нація, що не має за собою реальної держави з виховним і обмежуючим державним апаратом може в собі (в громаді)

виховати уміння обмежувати індивідуальні стремління в політичній роботі, лише виховуючи себе суворо, і особливо молодь, на засадах християнської моралі і етики.

Державнотворчу ролю продукуючої інтелігенції

В. Липинський вбачав в тому, що вона своєю духовою творчістю буде ублагороднювати діло плуга, варстату і меча, тобто творити ідеологічні підвалини для громадських господарських (клясових) і державних формацій та для діла захисту держави.

Але основною клясою в Україні була, є і буде кляса хліборобська. Сьогодні вона нівельована під найнижчий рівень, позбавлена власних засобів продукції, зведена до стану сільсько-господарського робітника. Але без огляду на це, в ній надзвичайно сильно живе туга за власною ініціативою і прагнення працювати на своєму полі. І поки живе в ній це почуття, хліборобська кляса, хоча і зламана, є і буде живим організмом і потрібно лише відповідних умов, щоб вона стала на ноги.

Оскільки проблема організації хліборобської кляси є центральною проблемою цілого нашого державного будівництва, мусимо спинитись на ній дещо докладніше.

ХЛІБОРОБ В ГЕТЬ- МАНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ

Поперше, раз і назавжди треба розвіяти неправдиву і злобну вигадку, що після упадку большевизму гетьманці мають намір відновити в Україні велике землеволодіння, повернути поміщиків, а українського селянина примусити на них працювати.

Знову ми, поминаючи людей злої волі і злої думки, звертаємось до патріотичного українського суспільства, що разом з нами переживає ганьбу нашої бездержавности, з закликом заплямувати таку нечесну пропаганду і зрозуміти, що неправда про нас самих з наших же уст є найліпшим союзником ворога

Великі землевласники належать минулому. Це віджила суспільна верства і віджила вона, ще до того, як російська революція винищила її фізично. Панує природній закон, згідно з яким органи, що перестають виконувати природою призначену їм функцію, відмирають. В біології, що деякі її закони подібні соціологічним, ми знаходимо цілий ряд таких органів, що їх звать рудиментарними.

Поміщича верства мала рацію існування за кріпацького права, поки виконувала приділені їй в громадському організмі функції. Ці функції

були: а) господарська – організатора сільсько-господарської продукції, бо селянин-кріпак по своєму стану невільника виконувати цього не міг; б) соціальна функція – опікуватись своїми кріпаками, забезпечувати їх у випадку неврожаю зерном, годувати в голодні роки і т. ін.; в) державна – обов'язкова військова служба.

Звільнення селян з кріпацької неволі позбавило поміщика відразу від всіх цих обов'язків і з того часу ця суспільна верства в державному організмі поволі переходить на стан рудиментарного органу, губить своє значення. Цілий ряд господарських обставин спричинились до того, що ця група і економічно почала занепадати.

І коли Липинський закликав великих землевласників повернути до свого народу, то зовсім не в ролі великих землевласників, а як силу культурно-політичну, без жадних компенсацій, так само, як повернувся він сам, виконуючи цим обов'язок чести перед Батьківщиною. Але глухою до його палких слів лишилась ця найкультурніша верства нашого народу. Занадто далеко пішли в ній асиміляційні процеси і упадок громадської моралі.

Гетьманці-державники в практичній політиці стоять на реальному ґрунті і беруть під увагу лише те в хліборобській класі, що лишилось живе, що від неї не відірвалось і тепер

працює та продукує, хоч і не на своїй землі, але в рідній стихії. Це – українське селянство, що свою землю, свою гідність хлібороба-господаря, свою продукцію героїчно боронило і боронить супроти тисячекратно сильнішого ворога. І тому вся земля, що є під сільськогосподарською продукцією належить їй і лише їй.

На яких же засадах найліпше може бути організована українська хліборобська класа?

1. Перша засада – це обмежена законом приватна власність на землю. Вона цілком відповідає християнським засадам, бо привчає людину, як учить нас релігія, до індивідуальної відповідальності перед Богом і громадянством за свої діла. Вона дає можливість людині найліпше виконати свій обов'язок та найширше проявити ініціативу і є запорукою справжньої свободи людини. В основному ця власність має дорівнюватись т. зв. трудовій нормі, що задовольняє не лише споживчі, а і господарчі потреби родини. Як вона буде виявлятися в кількості гектарів – покаже майбутнє вдома.

2. Земля, що дістане хлібороб у власність, не може бути об'єктом ні торгівлі, ні аренди.

3. Щоб запобігти дробленню господарств до шкідливо малих розмірів та сприяти традиційності і стабільності хліборобської класи, заводиться майоратна система, згідно якій земля від батька переходить до старшого сина, а решті членів родини виплачується

винагорода в усталеному розмірі і формі. Ця система у нас мало знана, але її очевидна корисність є запорукою, що вона прийметься і на нашому ґрунті.

4. Початковий розподіл землі між господарями роблять самі сільські громади під контролем держави. Можна наперед припустити, що цей метод зустріне багато практичних труднощів, але він буде єдино моральним, найбільше справедливим і матиме авторитет у правосвідомості селянина. Рішення сільських громад затверджує держава. Хиби початкового розподілу виправить життя і урегулює держава.

5. Сільсько-господарська кооперація в галузі забезпечення кредиту і збуту сільсько-господарських продуктів. Ми бачили на прикладі Галичини, як можна розбудувати сільсько-господарську кооперацію. Там в галузі збуту деяких сільсько-господарських продуктів об'єднана українська кооперація мала монополію в цілій Польщі.

6. Найширша сільсько-господарська освіта.



ЩО ТАКЕ КЛАСОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ЖИТТЯ?

Оце загальні засади, на яких можна найлегше і найдоцільніше організувати українську хліборобську клясу.

Нема сумніву, що було б нереально уявляти собі майбутню Україну уже з самого початку її існування, як струнку систему розбудованих клас. Кляси це продукт повільної органічної національно-соціальної творчості, а крім того їх організація буде дуже утруднена станом суспільства, який ми знайдемо дома після упадку большевизму, бо органічні суспільні зв'язки, що є основою клясової організації, не виключаючи і найближчих родинних, дуже понищені.

Але нема також сумніву, що основні продукуючі кляси, про які ми говорили вище, коли до того не буде ніяких штучних перешкод, як, напр., станові формації та впливаючі з них станові привелеї або різного роду урядові соціалізації, почнуть організуватись стихійно, а роля держави полягатиме в тому, щоб творчою соціальною політикою цій самоорганізації допомогти, прискіпити її та скерувати в ідсйно правдивім напрямку. Після кожного плюндрування Україна переживала цей процес: так було після татарської навали, після

: так було після татарської навали, після Хмельниччини, після повстання Мазепи і так буде після упадку большевизму. Але завжди до повного відродження на перешкоді стояла в першу чергу соціально політика, (окупанта чи й своя. Напр., політика Москви, що одну частину хліборобської верстви упривелювала, а другу покріпачила), що все була скерована на розбиття органічної єдності українських громадських груп. І з певністю можна сказати, що коли в майбутній Українській Державі соціально політика буде прихильною до класових з'єднань, то навіть на початках нашого самостійного існування українські молоді класи, а серед них перша хліборобська, дадуть великий організаційний ефект в господарській та політичній, а за нею і в соціальної галузі державного життя. Культурний розвиток українського народу завжди був значний, навіть під чужим пануванням (відома роль українців в культурному розвитку колишньої Литовської Держави, а особливо розвитку Російської імперії), а в своїй державі він забуває пишним цвітом; лише цей розвиток мусить бути знову скерований на християнський шлях. Це буде головним завданням класи української інтелігенції.

Ми ввесь час говоримо про класову систему організації суспільства, про класову методу організації і т. ін., цю методу захищаємо і тим

стверджуємо, що є іще якась інша метода організації суспільства, з якою ми не погоджуємось, яку поборюємо. І дійсно така метода є – це метода партійна.

Коли ми визначали класу, як спільноту виробників, органічно зв'язаних між собою спільними засобами продукції матеріальних та духових цінностей та спільною культурою, то партію треба визначити, як спільноту людей органічно між собою нічим не пов'язаних, Коли, скажемо для ясности, класу хліборобську творять лише хлібороби, а робітничу лише робітники, що є природньо, то робітничу чи хліборобську партію творять цілком випадкові люди – інтелігент, хлібороб, робітник, ремісник і т. ін. тобто люди різних засобів продукції, а тому різного способу думання та різної культури, нічим іншим між собою не пов'язані, крім переконань, тобто чистою абстракцією. Така метода організації в протилежність класовій не має під собою органічної реальної бази та органічної ідеї, що лише з такої бази народжується; отже і сама не може бути органічно творчою.

Таку партійну організацію суспільства, крім українського Липинського, з усією рішучістю поборюють, під ідейним впливом Сореля, французькі синдикалісти (робітничий рух), що борються за усунення політичного партійця від заступництва своїх інтересів.

З духом синдикалізму до деякої міри солідарізуються соціологічні концепції Липинського.

І коли класова організація суспільства передбачає сувору і цілком реальну матеріальну і моральну відповідальність класового представництва за свою роботу, (шкода для класи є в першу чергу шкодою для її представництва, що складається з найвидатніших в класі людей), то партійне представництво ніякої реальної відповідальності перед своєю партією не несе і може цілком легко партію навіть перемінити, що не легко зробити в класі. Найхарактерніший приклад можемо взяти з нашої найновішої історії: український хлібороб за політику своєї класи жорстоко заплатив своїм майном і життям, тоді як наші партійні діячі без великої шкоди для себе по декілька раз поміняли свої орієнтації в залежності від конюнктури без великої шкоди моральної і матеріальної для партії чи себе особисто.

Ще одна цікава і характерна ознака партії і класи: клас для свого розвитку, як і кожне органічне сполучення, потребує спокою і стабілізації, тому зацікавлена в існуванні своєї держави; тоді як партія навпаки найбільшого напруження. Приклад – большевицькі постійні чистки партії, боротьба з партійними ухилами і т. д.

Отже лише класові сполучення, в яких буде зосереджуватись також все політичне життя країни, є міцним ґрунтом для державного будівництва.

Це все цілком правдиве в застосуванні до суспільного і політичного життя народу в реальних умовах існуючої держави. Але на вигнанні, в умовах політичної еміграції, нема і не може бути органічних громадських сполучень, бо нема для творення їх основної бази – національної продукції матеріяльних і духових цінностей.

Цим самим значно обмежується роля еміграції і її участь в житті свого народу. Ця роля обмежується до двох можливостей – організації і плекання політичних і соціяльних ідей, заборонених на батьківщині, організації революційної боротьби проти цього окупанта, що мусить спричинитися до повалення окупанта та утворення по його упадку нової політичної формації, в нашому випадку Української Держави.

В аспекті цієї діяльності мусимо признати, що до повороту на батьківщину є певна рація існування політичних партій на чужині, як тимчасових політичних об'єднань, що єдино можливі в умовах еміграції, як осередки концентрації політичної думки і чину, поскільки вони не беруть на себе репрезентації всенародніх інтересів батьківщини та

обмежуються лише двома галузями, зазначеними вище.

З огляду на такий стан річей і СГД сьогодні можна було б назвати партією, але між СГД і іншими партіями є засаднича різниця; полягає вона в засадничій оцінці методів громадської організації батьківщини і оцінці своєї ролі на еміграції і вдома. Ця різниця полягає в першу чергу в погляді на організаційну структуру нашого суспільства вдома, яку партійні діячі уявляють собі так, як і структуру еміграційного суспільства, тобто як партійну. Ми-ж таку структуру рішуче відкидаємо, ніякої гетьманської партії у відбудованій державі не будемо творити, а весь свій гетьманський актив пустимо працювати в найбільш співзвучні нашій ментальності класи, понесемо в них нашу ясну і конструктивну класову ідею, чим допоможемо їхній самоорганізації, а значить і організації держави. Отже партійна форма для наших партій – є одночасно і частиною їхньої політичної ідеології тоді як для нас це лише тимчасова форма об'єднання, якого в умовах еміграції не можна уникнути.

Також як вислід цієї партійної ідеології (партійний спосіб організації суспільства) особливо ідеології соціалістичних партій, є перманентна боротьба партій між собою, що є негативним наслідком виховання на засадах марксової науки про класову боротьбу. Хоч це

явище належить до психологічних курйозів, але воно дуже негативно відбивається на нашому політичному житті.

Натомість ми, гетьманці, не дуже охоче вступаємо у внутрішню українську боротьбу і коли це робимо, то лише з найбільшої konieczности. Ті, що не помічають нашої внутрішньої роботи над самими собою, приписують це нашій слабості, інертності, або як це є модним говорити в сучасну добу, старечості нас самих і нашого руху та подібні нісенітниці.

На очах наших "далекозорих політиків", що ось уже 30 років нам пророкують політичну смерть, ми непомітно вирости в українську політичну силу, з якою їм приходить ся числитись.

Але ми дуже охоче йдемо на широку співпрацю з державно-творчими українськими угрупованнями, що стоять на засадах одного з нами християнського світогляду. Це також є наслідком нашого політичного виховання, побудованого на науці Липинського, що проповідує не клясову боротьбу, а співпрацю клясів між собою. І в цьому також полягає різниця між нами та українськими політичними партіями!

МИ ОРІЄНТУЄМСЯ НА ВЛАСНІ СИЛИ

Під орієнтацією на власні сили ми розуміємо тенденцію провідної верстви опирати свою внутрішню і зовнішню політику на власні зорганізовані соціальні і національні сили. Ця орієнтація засадничо виключає різне "покликання варягів".

Засада орієнтації на власні сили легко зрозуміла в приміненню до власної держави, але в чому полягає ця засада в приміненні до української політичної еміграції?

У двох позиціях: у викристалізуванні на історично-національній та політичній базі, примінюючи її до сьогоденного стану речей в Україні, своєї власної української політичної концепції і боротьба за неї. І друга позиція – доконати справжньої консолідації всіх творчих українських сил поза Батьківщиною.

Державну концепцію, яку, крім соціалістів, не заперечує ні одна політична українська група, в основному дав нам Липинський, а нашим завданням є пристосувати її до сучасних обставин і поширити як найдалше на український політичний актив.

Орієнтація на власні сили не виключає з нашої боротьби зовнішньої допомоги і зовнішнього союзника. Таку допомогу в

в достойній формі український нарід прийме і буде її шукати, але якраз заporукою тому, що він її знайде, буде наша внутрішня сила, наша організованість.

Заporукою, що чужа допомога не накинє нам своєї, може нам шкідливої політичної концепції, буде концепція своя, впливаюча із своєї традиції.



ЧОМУ МИ ЗА КОНСЕРВАТИЗМ?

В силу певного історичного процесу консервативні сили в Україні завжди були слабкі.

В історичному процесі на них перших скеровував ворог-чужинець свій наступ і відпорних винищував, а слабих асимілював.

Ці сили, згідно своїй природі, накопичують і схоронюють національні та політичні надбання попередніх поколінь. Але тому що у нас вони самі були слабкі – не лишили нам великих надбань. В силу цієї ж слабости, вони не здобули собі в очах народніх відповідного авторитету. Звідси недооцінка самої ідеї консерватизму.

Але спостерігаємо, що навіть у слабому вияві, консервативні сили є небезпечними для ворогів української справи і тому проти них велася і ведеться завжди завзята боротьба.

Консерватизм для ворогів української державности небезпечний ще й тим, що він є вродженне почуття, яке допомагає національному самозбереженню. В суспільному організмі він виконує ту саму функцію, що пам'ять у людини, без якої неможливе накопичення досвіду ні індивідуального, ні громадського.

Гетьманці-Державники бережуть засаду консерватизму-традиції, як одного із найважливіших державотворчих чинників. Це в

першу чергу для того, щоб, коли Бог не судив нам здійснити наших намірів, ця засада допомогла нам схоронити найцінніші здобутки минувшини і сучасности та передати нашим дітям, аби вони на цих надбаннях створили певну базу і не йшли до своєї мети напомацки, як доводилось це нам робити.

В сучасну добу, коли ідеями комунізму і націонал-соціалізму знищено стільки духових надбань попередніх поколінь, людство, здається, починає розуміти вагу консерватизму, як ідеї збереження цих духових надбань, і ця ідея набирає значення в практичній політиці. Це ще зайвий раз підтверджує життєвість засад Гетьманського Руху.

Консерватизм, як бачимо, не має нічого спільного з реакцією, якою вороги українського народу намагаються затемнити чисте тло Гетьманців. Він мусить, як складовий конструктивний чинник, на ряду з іншими, увійти в нашу боротьбу за Українську Державу.



ТАКТИКА ГЕТЬМАН-СЬКОГО РУХУ

Треба згадати ще одну засаду, на якій ми стоїмо, і якою, на нашу думку, має керуватись український політик, бо за її допомогою можна уникнути зайвої і дуже шкідливої боротьби на внутрішньому фронті.

Це засада пристосування потягнень практичної політики до психологічних передумов в часі і просторі. Візьмем за приклад національне питання у нас дома. В практичній політиці треба конче розмежувати саму ідею національного відродження і наставлення до цієї ідеї провідної верстви, від методів застосування її в масах. Коли ідея національного відродження мусить бути чітка, ясна і безкомпромісова і такою вона має бути скристалізована в провідній верстві, то методи її застосування в насивних масах повинні бути педагогічні, дуже елястичні в залежності від ступеня денаціоналізації маси і інших зональних або місцевих обставин. Треба мати на увазі, що асиміляційний процес на Україні пішов дуже далеко і з цим треба рахуватись, як з доконаним фактом.

Життєвий досвід нас учить, що гострі методи націоналізації не лише не дають позитивних наслідків, а в очах населення навіть

компромітують саму українську ідею. І тут виникає питання не лише методів, а і авторитету провідної верстви, що собою цю ідею репрезентує.

На прикладі урядової і досить гострої українізації за часів Скрипника ми бачимо, що назовні ця українізація дала нібито добрі наслідки, але в дійсності для самої української ідеї вона принесла багато шкоди. Ті, кого насильно українізували, прийняли українську зовнішність, але лишились ворогами України. Небезпечність такої позиції не вимагає спеціальних пояснень.

Процес реасиміляції повільний і психологічно дуже складний. І чим елястичніше буде діяти провідна верства тим ліпші і швидчі будуть наслідки. Найсильніші засоби реасиміляції – це авторитет української провідної верстви в очах населення.

Приклади з господарського життя також підтверджують, що не кожне і не скрізь скероване до добра населення зарядження чи реформа без урахування вище згаданих обставин знайде прихильний відгук серед населення і буде доцільним. Наприклад, реформа царської Росії, яка мала намір оперти захитаний авторитет влади на міцного селянина шляхом утворення великої кількості хуторських господарств, викликала в Росії селянські бунти, бо там не знали

індивідуального землеволодіння, а у нас в Україні, де селянин був самостійним господарем на власній землі, вона була зустрінута дуже прихильно. Цілком навпаки було з колгоспами. Вони в Росії прийнялись без особливих труднощів, а в Україні коштували мільонів жертв.

В практичній роботі таких проблем буде багато і коли влада все буде мати на увазі добробут всього населення, то мусить узгляднювати психологічне настановлення народу і ступінь та характер його національної і побутової культури.



Оце ті засади, на яких твердо стоїть Гетьманський Рух ось уже 30 років. Що вони є правильні і творчі, підтверджує факт, що до них особливо після другої світової війни, повертає весь світ. А ще зовсім недавно панували часи, коли не лише на сході, а і тут в Європі одверто відкидали навіть християнські ідеї.

В напрямку переоцінки цінностей і українське суспільство в цілому в своїх політичних поглядах зробило значну еволюцію. Багато до цього спричинилась нова еміграція, особливо селянство, що вдома пережило страшні часи релігійних переслідувань, занепад християнської моралі і бачило практичні наслідки цього. Можна з певністю сказати, що українська громадськість на еміграції взаємно до себе наблизилось і то якраз на ґрунті засад Гетьманського Руху – на ґрунті християнської моралі і шукання орієнтації на власні сили.



МЕТА ГЕТЬМАНЦІВ- ДЕРЖАВНИКІВ

Яка ж мета Гетьманського Руху?

Відповідь на це питання ми власне уже дали. На цьому місці спробуємо лише із всього вищесказаного вибрати те, що стисло відноситься до повищого питання. Виходячи з переконання, що лише Монархія-Гетьманство може здисциплінувати і об'єднати наш нарід для боротьби за свою свободу, ми ставимо такі завдання:

1. Бути фізичною і духовою базою для Гетьманича Данила, з якої Він розпочне змагання за Предківську Булаву.

2. Дати українській духовості твердий морально-політичний кістяк (хребет).

3. Виховувати і виховати своїх членів в засадах християнської моралі, законности і правопорядку, вірности Українській Гетьманській Династії та відданости ідеї Української Суверенної Соборної Держави. Ці засади обороняти і застосовувати в життя.

4. Поширювати ці засади на політично-активні патріотичні українські сили, що в неорганізованій формі прагнуть до однієї з нами мети.

5. Стреміти до братньої співпраці з іншими українськими політичними силами, що стоять

на базі християнського світогляду, без огляду на те, чи це сили консервативні, чи революційні, бо за наукою Липинського лише з гармонійного співжиття сил поступових з силами консервативними народжується справжній поступ.

Тернистий шлях українського народу до свободи, тернистий він і для Гетьманського Руху.

Заснований в добі панування марксівських ідей, Гетьманський Рух ними був оцінений як та сила, що цим ідеям стане поперек шляху до руйнування християнської моралі українського народу. Виразниками цих інтернаціональних ідей в Україні і за кордоном були українські комуно-соціялісти, що оголосили нам нещадну боротьбу.

До них приєднувались і чужі вороги української державности, чужі державники, що зрозуміли вагу монархічної ідеї для сильного потенціально, але слабого організаційно, репрезентованого десятками необ'єднаних партій і тому хаотичного, безформеного українства.

Ввесь період між двома світовими війнами на українському політичному полі ішов бій між ідеями Липинського та союзом інтернаціоналу і реакції. Одні однісінькі стояли ми перед міцним лютим і підступним ворогом, але у нас була непереможна зброя – Ідеї Липинського і чистий

незаплямований прапор Гетьманця. І ворог був проти нас безсилий.

Друга світова війна, а особливо її наслідки, остаточно викрили руїницьку силу ідей комуно-соціалізму. В становищі України опинилась більша половина Європи, і світ почав розуміти, що небезпечна гра зайшла далеко. І з певністю можна сказати, що на цілому поневоленому світі нема уже ні одного чесного патріота, щоб в цих ідеях шукав порятунку для своєї батьківщини.

В наслідок цього і в нашому українському суспільстві ці ідеї скомпромітувались остаточно. Вони ще чіпляються за український ґрунт, але це вже агонія. Нема їм місця на нашій землі.

І чим швидче вони зійдуть з української політичної арени, тим ліпше для українського народу, бо лише ці інтернаціональні ідеї стоять на перешкоді до національно-державного об'єднання всіх українських творчих сил.

Але воно прийде це об'єднання, як неминуче після ночі приходить день. І в обличчі майбутньої боротьби за свою державу стане об'єднаний християнською ідеєю – братньою любов'ю один до одного і до своєї батьківщини з Богом у серці ввесь Український Народ.

За Християнську етику,
проти матеріалістичного
світогляду 001

До джерел гетьманського
руху 006

Чого прагне гетьманський
рух? 012

Найперша і основна наша
засада 015

Два вирішальні
чинники 020

Наша ідея 022

Чужі ідеї 031

В чому ґрунт гетьманської
ідеї на рідних землях? 038

Як має бути
зорганізований народ на
рідній землі? 042

Селянин-хлібороб у
гетьманській державі 051

Що ми розуміємо під
класовою системою
орагнаізації громадського
життя? 055

Ми орієнтуємося на власні
сили 062

Чому ми за
консерватизм? 064

Тактика гетьманського
руху 066

Мета гетьманців -
державників 070